

Motion till riksdagen 2024/25:1325

av **Märta Stenevi m.fl. (MP)**

Reform av bostadsbidraget

Förslag till riksdagsbeslut

- Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda en genomgripande reformering av bostadsbidraget och tillkännager detta för regeringen.
- Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningens direktiv ska syfta till att fler hushåll ska omfattas av bostadsbidraget och tillkännager detta för regeringen.
- Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningens direktiv ska syfta till att fler hushåll med bostadsbidrag ska kunna efterfråga tillräckligt rymliga bostäder och tillkännager detta för regeringen.
- Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningens direktiv ska syfta till att fler hushåll med bostadsbidrag ska klara normala levnadskostnader efter hyra och tillkännager detta för regeringen.
- Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningens direktiv ska syfta till att fler hushåll med bostadsbidrag ska kunna efterfråga bostäder med genomsnittlig hyresnivå och tillkännager detta för regeringen.
- Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningens direktiv ska undersöka behovet av att omfatta fler typer av hushåll för en bättre fungerande bostadsmarknad och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är hög tid att genomföra en grundlig genomgång av bostadsbidraget.

Bostadsbidraget i sin nuvarande utformning trädde i kraft 1997. Bostadsbidraget är inte indexerat, och under dess första tjugo år i bruk gjorde inte heller några uppskrivningar i systemet. Mindre justeringar gjorde av den rödgröna regeringen 2017 och under några år framåt, men trots detta är den tveklösa utfallet att bostadsbidraget urholkats, eller som Hyresgästföreningen uttrycker det:

“[...] bristen på politisk styrning leder till ett bostadsbidrag som avvecklar sig självt.”

Effekterna av detta är att allt färre hushåll omfattas av bostadsbidraget. 1997 fick drygt 8% av hushållen bostadsbidrag, medan andelen 2022 var nere på under 4%. Det är naturligtvis inget självändamål att många hushåll ska få bostadsbidrag, men den sjunkande andelen beror varken på en bättre fungerande bostadsmarknad eller bättre ekonomisk standard - istället beror det på att inkomstgränser eller bostadskostnadsgränser skrivits upp i takt med utvecklingen i samhället.

Inkomstgränsen reglerar vid vilka inkomster som bidraget börjar trappas ner. När det nuvarande systemet infördes 1997 motsvarade nedtrappningsgränsen 70% av medianinkomsten för en vuxen med barn - 2022 motsvarar den endast 40% medianinkomsten för en vuxen med barn. Detta innebär att endast hushåll med en inkomst på 12000kr i månaden får fullt bostadsbidrag.

Samtidigt har inte bostadskostnadsgränsen legat stilla, trots att hyrorna under dessa tjugofem år stigit dramatiskt. När bostadsbidraget beräknas räknas också bostadskostnaden över en viss hyra in, detta för att ge ett extra stöd till hushåll med höga bostadskostnader. 1997 låg gränsen för mindre lägenheter en bit över medelhyran i riket, och för en större lägenhet på medel. Idag är ligger gränsen för bostadskostnadsberäkningen på bara lite mer än hälften av en medelhyra - beräknat på hela riket. Det innebär att familjer i storstadsområden inte har möjlighet att få stöd för den mycket högre hyresnivå som råder där.

Bostadsbidraget har två riksdagsbundna mål: ett familjepolitiskt och ett bostadspolitiskt. Det bostadspolitiska syftet med bostadsbidraget är att ge möjlighet för resurssvaga hushåll att efterfråga goda och tillräckligt stora bostäder. Det familjepolitiska syftet är att bidra till en god ekonomisk standard samt att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn. Riksrevisionen konstaterar i sin granskningsrapport RiR 2024:15 att framför allt

bostadsbidragets bostadspolitiska måluppfyllelse försämrats. Samtidigt som det konstaterats ovan att andelen hushåll som nås av bostadsbidraget så har hushållen som omfattats av det blivit allt mer trångbodda. Bostadsbidraget förmår alltså inte längre uppfylla målet om att underlätta för resurssvaga hushåll att efterfråga tillräckligt stora bostäder.

Andelen barnhushåll som lever i absolut fattigdom har minskat sedan 1997. Samtidigt konstaterar riksrevisionen att andelen hushåll med bostadsbidrag som klarar normala levnadskostnader utöver hyran har minskat, även om andelen hushåll med bostadsbidrag som klarar nödvändiga levnadskostnader utöver hyra ligger stilla. Riksrevisionens granskning visar att bostadsbidragets förmåga att minska de ekonomiska skillnaderna mellan hushåll med eller utan barn ligger stilla, men det bostadspolitiska målet - att underlätta för barnfamiljer att bo på ett lämpligt sätt - missas.

Till detta behöver läggas att vräkningarna av barn åter ökar. Trots det tillfälliga tillägget i bostadsbidraget har allt fler resurssvaga hushåll skuldsatt sig och fler barnrättsorganisationer har larmat om växande svårigheter för barnfamiljer att klara hyran, och vittnar om hur framför allt ensamstående mammor i allt högre grad tvingas låna till hyran regelbundet. Det är också anmärkningsvärt att 40% av vräkningarna till följd av hyresskulder gällde skulder på under 10 000kr. Det ger en tydlig signal om hur oerhört små marginaler många hushåll med barn lever med idag.

Bostadsbidraget riktar sig idag till barnfamiljer och till ungdomshushåll. På en bostadsmarknad som under lång tid misslyckats med att hitta balans mellan efterfrågan och utbud måste det ifrågasättas. Den rödgröna regeringens investeringsstöd möjliggjorde för nybyggnation av något billigare hyresrätter än annars, men i genomsnitt är hyran i en nyproducerad hyresrätt fortfarande ca 50% högre än i det äldre beståndet. Detta i kombination med att en stor andel äldre hyresrätt ombildats till bostadsrätter sedan det nuvarande bostadsbidraget infördes, gör att bostadsbidraget inte heller bidrar till en effektiv bostadsmarknad. För en effektivare bostadsmarknad behöver efterfrågan stärkas - fler hushåll måste kunna efterfråga hyresrätter med en genomsnittlig hyra.

Sammantaget ger detta en tydlig bild av ett bostadsbidrag som urholkats ner till alarmerande nivåer och som därmed utgör ett hinder både för enskilda individer att delta i samhället på jämlika villkor, och för en fungerande bostadsmarknad. Vi menar att det är hög tid att göra en omfattande utredning av bostadsbidragets utformning.

Utredningen bör syfta till ta fram en ny utformning med sikta på att fler hushåll ska omfattas av bostadsbidraget. Vi menar att det bostadspolitiska syftet att hjälpa fler hushåll att efterfråga tillräckligt rymliga bostäder ska återupprättas.

Bostadskostnadsnivåerna måste ligga i linje med de faktiska genomsnittliga hyrorna, så att hushåll med bostadsbidrag har möjlighet att efterfråga bostäder med genomsnittliga hyror även i storstadsområdena. Utredningen bör också överväga om fler typer av hushåll ska omfattas av systemet, för att bostadsbidraget ska kunna användas för styra mot en sundare bostadsmarknad genom stärkt efterfrågan.

En god bostad och tillräcklig disponibel inkomst är grundförutsättningar för många andra politiska mål, så som en god och jämlik utbildning för alla barn, en god hälsa och minskande psykisk ohälsa bland unga, för att nämna några. När bostadssituationerna inte fungerar väl tras istället stora summor över på kommunerna. Det är hög tid att reformera bostadsbidraget för att ge fler barn en bättre start i livet, och fler hushåll bättre möjligheter att delta i samhället på jämlika villkor.

Märta Stenevi (MP)

Katarina Luhr (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Ulrika Westerlund (MP)